

TÜRK PETROL KANUNU

Kanun Numarası : 6491
Kabul Tarihi : 30/5/2013
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 11/6/2013 Sayı : 28674
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 53

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Mülkiyet

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve üretilmesini sağlamaktır.

(2) Bu Kanun; Türkiye’de petrol arama ve üretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, yönlendirilmesi, teşvik edilmesi, denetlenmesi, arama ve üretim için gerekli bilgilerin ve verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve kullanıma sunulmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Açık saha: Bu Kanun hükümleri çerçevesinde aramaya, işletmeye veya bunlar için başvuruya açık bulundurulmuş sahayı,

b) Arama: Araştırma, arama sondajı ve tespit sondajı faaliyetlerini,

c) Arama giderleri: Ekonomik ömrü bir yıldan fazla olan malzeme ve tesisat giderleri hariç, arama faaliyetleri için yapılan masrafları,

ç) Arama ruhsatı: Bu Kanuna göre belirlenen alanda arama faaliyeti yapılması için verilen izin belgesini,

d) Arama sondajı: Petrol bulmak amacıyla kuyu açılmasını,

e) Araştırmacı: Araştırma izni sahibini,

f) Araştırma: Petrol aramak üzere arazinin, yerden veya havadan topografik, jeolojik, jeofizik, jeokimyasal ve benzeri yöntemlerle veri toplanarak incelenmesi, arama sondajları hariç jeolojik bilgi edinmek için sondajlar yapılması işlemlerini,

g) Araştırma izni: Sınırları belli bir alanda araştırma yapmak üzere Genel Müdürlükçe verilen izni,

ğ) Arayıcı: Arama ruhsatı sahibini,

h) Bakan: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanını,

ı) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

i) Devlet hissesi: Üretilen petrol üzerinden Devlete verilecek payı,

j) Doğal gaz: Yerden çıkan veya çıkarılabilen gaz hâlindeki doğal hidrokarbonları,

k) Geliştirme: Petrollü arazinin değerlendirilmesi için gerektiği kadar kuyu açılmasını, yer üstü tesislerinin, taşıma hatlarının ve yer üstü depolarının kurulmasını,

- l) Genel Müdür: Petrol İşleri Genel Müdürünü,
- m) Genel Müdürlük: Petrol İşleri Genel Müdürlüğünü,
- n) Ham petrol: Yerden çıkan veya çıkarılabilen sıvı ve katı hâldeki doğal hidrokarbonları,
- o) İşletmecisi: İşletme ruhsatı sahibini,
- ö) İşletme ruhsatı: Bu Kanuna göre belirlenen alanda üretim faaliyeti yapılması için verilen izin belgesini,
- p) Keşif: İşletmeye elverişli bir petrol birikiminin bulunmasını,
- r) Kullanma hakkı: Bir petrol işlemi ile ilgili araziyi kiralama ve bu arazi üzerinde tesisi mümkün olan intifa ve irtifak haklarını,
- s) Malzeme: Petrol işlemlerinde kullanılmak üzere petrol, akaryakıt, ham, yarı mamul veya mamul tüm eşya, donanım ve ekipman, makine, her türlü nakil vasıtaları ve diğer tüm vasıtalar ile bunlara ait yedek parçaları,
- ş) Müşterek temsilci: Petrol hakkının birden fazla hissedarı olması hâlinde, bu hak sahiplerinin birlikte göstereceği temsilciyi,
- t) Petrol: Ham petrol ve doğal gazı,
- u) Petrol bulgusu: Sondajlı arama faaliyetleri sırasında petrol varlığının tespit edilmesini,
- ü) Petrol birimi: 15,5 santigrat derecede ve 1 atmosfer basınç altında ölçülen 158,984 litre (bir varil) ham petrolü veya 15,5 santigrat derecede ve 1 atmosfer basınç altında ölçülen 1 metreküp doğal gazı,
- v) Petrol hakkı: Araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatından doğan haklardan herhangi birini,
- y) Petrol işlemi: Arama, üretim ile yurt içinde üretilen petrolün satılmasını, bu işlemlerden herhangi biri için lüzumlu enerji ve su tesisleri ile üretilen petrolün saha içinde veya ana iletim hattı veya yakınındaki rafineriye veya doğal gazın serbest tüketiciye teslimine kadar taşınmasını sağlayan boru hatlarının, bina, kamp ve diğer tüm tesislerle teçhizatın inşasını, kurulmasını ve işletilmesini ve bu faaliyetlere ilişkin mali, ticari ve idari faaliyetleri,
- z) Petrollü arazi: İşletmeye elverişli miktarda bir petrol varlığının belirlendiği arz parçasını,
- aa) Sermaye mevcutları: 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda değerlendirme ölçüleri gösterilen ekonomik işletmelere dâhil kıymetler ile ilgili petrol hakkı sahibinin aynı Kanun hükümleri gereğince sermaye hesabına alıp aktifleştirdiği arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve yurt ekonomisi yönünden verimi olmayan kuyuların açılma giderlerini,
- bb) Sermaye mevcutları esası: Petrol hakkı sahibinin, Türkiye'deki petrol işlemi ile ilgili olarak kullanmaya tahsis ettiği sermaye mevcutlarının 213 sayılı Kanuna göre hesaplanmış kıymetini,
- cc) Sondaj ferî giderleri: Ekonomik ömrü bir yıldan fazla olup tesis edilmemiş veya kullanılmamış olan veya tesisinden veya kullanılmasına başlanmasından itibaren bir yıl sonunda kullanılabilecek durumda olan veya hurda hâlinde olan tesisat veya malzeme masrafları hariç olmak üzere kuyu açma, temizleme, derinleştirme, bitirme veya bu işlemlere hazırlık için ve bunlara ilişkin olarak yapılan tüm işçilik, yakıt, tamir, bakım, nakliye, ikmal, kira ve malzeme masraflarını,

çç) Tehlikeli fiil: Petrol işleminin yapılmasında, bunların yapıldığı mahalde veya yakınında bulunan bir kimsenin ölümüne, sakatlanmasına veya sağlığının bozulmasına, çevrenin kirlenmesine, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki varlıkların veya yerlerin tahribine veya yok olmasına sebep olan veya olabilecek nitelikte bulunan bir fiil veya ihmali,

dd) Tespit sondajı: Petrollü arazinin boyutunu tespit etmek üzere sınırlı sayıda kuyu açılmasını,

ee) Türkiye arazisi: Türkiye Cumhuriyetinin topraklarını, iç sularını, kara sularını ve bunların ötesinde sınırları uluslararası hukuka uygun biçimde belirlenmiş kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge alanlarını,

ff) Ülke ekonomisi yönünden verimi olmayan kuyuların açılma ve terk giderleri: Sondaj aletleri ve benzeri teçhizat hariç olmak üzere sondaj ferî giderleri ile üretim bakımından ekonomik olmayan kuyuların açılmasında kullanılan veya gerekli olan herhangi bir maddi ekonomik değer için yapılan masrafları,

gg) Üretim: Üretim sondajı ve geliştirme faaliyetlerini, petrolün çıkarılmasını, ön işlenmesini, saha dâhilinde veya civarında depolanmasını, bu depolara, iletim hattına veya rafineriye boru hattı ve diğer vasıtalarla taşınmasını,

ğğ) Üretim artırma yöntemi: Üretim yapılan bir sahada, rezervuardaki petrolün akışkanlığını artırmak ve/veya azalmakta olan rezervuar enerjisinin artırılması amacıyla itim desteği sağlanarak ek üretim elde etmek üzere kullanılan metotları,

hh) Üretim sahası: İşletme ruhsatı içindeki petrollü araziye,

ıı) Üretim sondajı: Petrollü arazide üretim amacıyla kuyu açılmasını, ifade eder.

Mülkiyet

MADDE 3 – (1) Türkiye’deki petrol kaynakları Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bölgeler ve Açık Sahalar ile Araştırma İzni

Bölgeler ve açık sahalarda

MADDE 4 – (1) Türkiye arazisi, bu Kanun bakımından kara ve deniz bölgeleri olarak ikiye ayrılır. Kara ve deniz bölgelerini ayıran sınır kıyı çizgisidir. Deniz bölgeleri karasuları içi ve karasuları dışı olmak üzere ikiye ayrılır. Karasuları dışı denizlerde araştırma izni, arama ve işletme ruhsatlarının verilmesi, devri ve süre uzatımları 5 inci, 6 ncı ve 8 inci maddede belirlenmiş haklardan az olmamak üzere Cumhurbaşkanının iznine tabidir. Bu alanlar, Cumhurbaşkanı kararıyla tamamen veya kısmen aramaya ve işletmeye kapatılabilir, tadil edilebilir veya kapatılan bir alan tekrar açılabilir.¹

¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 201 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde ve “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu maddeye göre verilen kararlar müktesep hakları ihlal edemez.

(3) Askeri yasak bölgeler ile güvenlik bölgelerinde yapılacak işlemlerle ilgili izin verilmeden önce ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınır.

Araştırma izni

MADDE 5 – (1) Genel Müdürlük, araştırma izni için yapılan başvuruyu uygun bulduğu takdirde bu izni altmış gün içinde verir. İzin talep edilen sahanın bir kısmında araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatı verilmiş olması araştırma izni verilmesini engellemez. Ancak araştırmacı, işlem yapmakta olan diğer bir petrol hakkı sahibinin rızası olmadan sürmekte olan sondaj ve benzeri saha etütlerinin yapıldığı yerlere giremez. Araştırma izni sahibi, araştırma alanının hektarı başına bir defaya mahsus olmak ve ödeme şekilleri yönetmelikle düzenlenmek üzere elli kuruş ücret ödemekle yükümlüdür. Bu tutarlar her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranı dikkate alınmak suretiyle yeniden tespit edilir. Araştırma sonucu elde edilen bilgiler Genel Müdürlüğe de verilir ve Genel Müdürlük sekiz yıl süre ile bu bilgileri gizli tutar. Genel Müdürlük ve başvuru sahibi arasında bu Kanun hükümlerine aykırı olmamak üzere mutabık kalınan diğer hususlar, araştırma izninin bir ekini teşkil eder. Bu konuyla ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arama Ruhsatı, Başvuru ve Ruhsatlandırma Usulü ile İşletme Ruhsatı

Arama ruhsatı

MADDE 6 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre arama ruhsatı; arama ruhsatı alanı içinde arama yapmak, arama ruhsatı alanı çevresinde araştırmada bulunmak, bulunan petrolü alanları geliştirerek bu sahadan petrol üretmek ve keşif başvurusunda bulunmak üzere verilir.

(2) Arama ruhsatı kara sınırları ve karasuları içi denizlerde 1/50.000 ölçekli pafta esasına göre yapılır. En büyük ruhsat alanı 1/50.000 ölçekli bir tam paftadır. En küçük ruhsat alanı 1/50.000 ölçekli aynı pafta içerisinde kalmak kaydıyla 1/25.000 ölçekli bir tam paftadır. Ruhsat alanı 1/50.000 ölçekli paftanın dışına taşamaz ve 1/25.000 ölçekli paftalardan oluşur.

(3) Münhasır ekonomik bölge sınırları içinde ruhsatlandırma birer tam derecelik enlem ve boylam çizgileri arasında kalan bir derecelik alan esasına göre yapılır. En büyük ruhsat alanı bir derecelik alandır. En küçük ruhsat alanı bir derecelik alan içerisinde kalmak kaydı ile 1/100.000 ölçekli bir tam paftadır. Ruhsat alanı bir derecelik alanın dışına taşamaz ve 1/100.000 ölçekli paftalardan oluşur.

(4) Arama sahaları kara, karasuları, münhasır ekonomik bölge sınırları ve kıyı çizgileri dışında, kuzey-güney ve doğu-batı istikametinde ve pafta kenarları ile doğru hatlarla çevrilir. Bu sahaların sınırlarının belirlenmesi, diğer sahalarla komşuluğu ve birleşimine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(5) Arama ruhsatının süresi, karalarda beş, denizlerde sekiz yıldır.

(6) İş programını yerine getiren ruhsat sahibinin en az bir sondaj yapılmasını da içeren iş ve yatırım programı ile buna karşılık gelen yüzde 2 teminatı vermesi kaydıyla ruhsat süresi karalarda iki, denizlerde üç yıla kadar uzatılabilir.

(7) Birinci uzatım süresi içinde sondaj programını yerine getirmiş bir petrol hakkı sahibinin arama ruhsatının süresi, yeni bir sondaj ve yatırım programı ile buna karşılık gelen yüzde 2 teminatı vermesi hâlinde karalarda iki, denizlerde üç yıla kadar uzatılabilir.

(8) Bu Kanun hükümlerine göre, arama ruhsatının süresi ilk yürürlük tarihinden itibaren yapılan uzatmalar dâhil, karalarda dokuz, karasuları içi denizlerde on dört yıldan fazla olamaz. Ancak arama ruhsatının süresi sonunda petrol keşfi yapılan alanlarda bu petrol keşfinin ticari değerlendirmelerinin yapılabilmesi için iki yıla kadar ilave süre verilebilir.

(9) Arama sahasında açılmakta olan bir arama kuyusunun bitirilmesi veya varsa üretim testlerinin tamamlanabilmesi için gerekli olan operasyon süresi, arama ruhsatı süresini aşacak durumda ise petrol hakkı sahibinin talebi üzerine altı aya kadar ek süre verilebilir.

(10) Arama ruhsatında yapılan bir keşiften sonra arayıcı, sahayı geliştirme ve üretime başlamakla yükümlüdür. Bu takdirde arayıcı, üretilen petrol bakımından, işletmecinin tüm hak ve yükümlülüğüne tabidir.

(11) Genel Müdürlükçe belirlenen ve aramaya açık olan alanlar 7 nci maddede yer alan ruhsatlandırma usulündeki başvurulara kapatılarak açık artırmaya çıkmak suretiyle arama ruhsatına konu yapılabilir. Başvuruya kapatılan bu alanlar Genel Müdürlük tarafından tekrar açılmadan bu alanlara ruhsat başvurusu yapılamaz. Açık artırmanın hangi usul ve şartlarda yapılacağı, alınacak yatırım teminatının oranı ile bu teminatın iadesi, petrol işlemine ilişkin şartlar ve yaptırımlar açık artırma öncesinde şartnamede belirtilir.

Başvuru ve ruhsatlandırma usulü

MADDE 7 – (1) Petrol hakkının elde edilmesi için yapılan başvurunun değerlendirilmesinde, başvurunun mevzuata uygunluğu, başvuranın mali yeterliliği ve taahhüt edilen iş ve yatırım programının bu Kanunun amacını diğer başvurulara nazaran daha kısa sürede yerine getirme özelliği dikkate alınır. Mali yeterlilik ile iş ve yatırım programının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(2) Arama ruhsatı alınması için, yönetmelik hükümlerine uygun olarak Genel Müdürlüğe başvurulur. Petrol aramalarına açık bir sahaya yapılan ilk arama ruhsatı başvurusunun kapsadığı alan ilan edilir. İlk ve sonraki başvuruların içeriği ilan tarihini takip eden altmış gün boyunca gizli tutulur. Bu süre içinde yapılan ve aynı arazi parçasını tamamen kapsayan başvurular, birinci fıkra çerçevesinde birlikte değerlendirilir. Bu süre içinde yapılan ve aynı arazi parçasını kısmen kapsayan arama ruhsatı başvuruları ile altmış günden sonra aynı alana yapılan başvurular değerlendirmeye alınmaz. Reddedilen arama ruhsatı başvuru sahasına veya terk edilen veya iptal edilen arama sahasına, ret, terk veya iptal kararının kesinleşip Resmî Gazete’de ilanını takiben yapılacak başvurular hakkında da bu hükümler uygulanır. Altmış gün sonunda Genel Müdürlükçe değerlendirmeye alınan başvurular en geç altmış gün içinde sonuca bağlanır.²

² 21/12/2021 tarihli ve 7346 sayılı Kanununun 35 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “doksan” ibareleri “altmış” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Başvuru sahibi, ruhsat başvurusunda ve süre uzatım taleplerinde vermiş olduğu iş programı için gerekli yatırım tutarının yüzde 2'si kadar teminat verir. Denizlerde bu oran yüzde 1 olarak uygulanır. Teminatın taahhüt edilen iş programının yıllık gerçekleşen miktarına karşılık gelen kısmı petrol hakkı sahibine iade edilir. Bu teminata ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(4) Teminatlar, ruhsat verilmesi veya süre uzatımı kesinleşmesinden itibaren otuz gün içinde Genel Müdürlüğe verilir. Aksi hâlde ruhsat iptal edilir.

(5) Petrol bulgusu tespit edilememiş veya geleneksel olmayan yöntemlerin uygulanacağı alanlarda teminat alınıp alınmamasına, alınacak ise üçüncü fıkradaki oranları geçmemek üzere teminatın oranını belirlemeye Bakanlık yetkilidir.

İşletme ruhsatı

MADDE 8 – (1) Arama faaliyeti kapsamında keşif yapılması hâlinde, ruhsat süresince arama ve üretim yapılması ile üretilen petrolün satılması için işletme ruhsatı düzenlenir. İşletme ruhsatı arama ruhsatının verildiği tarihte geçerli olan şartları ihtiva eder.

(2) İşletme ruhsatı alınması için yönetmelik hükümlerine uygun olarak Genel Müdürlüğe başvurulur. İşletme ruhsatından arta kalan alana ait arama ruhsatı, süresinin sonuna kadar devam eder.

(3) İşletme ruhsatı, yönetmeliğe göre alınacak iş ve mali yatırım programı dikkate alınarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başvuru sahibinin talebine göre yirmi yıl için verilir. Mücbir sebepler dışında programa uygun olarak üretime başlanması ve faaliyette bulunulması esastır. Aksi takdirde 24 üncü maddede öngörülen idari yaptırımlar uygulanır. İşletme ruhsatı süresi, uzatım talebine ekli olarak verilen üretim programının uygun görülmesi hâlinde, onar yılı geçmemek üzere iki defa uzatılabilir.

(4) İşletme hakkı süresi sona eren sahalar, işletme ruhsatı verilmek üzere, Bakan onayıyla müzayedeye çıkarılabilir. Ancak müzayedeye çıkılmadan önce Bakanlık bu sahayı işletme ruhsatı konusu olarak isteyip istemediğini süre tayini suretiyle yazacağı bir yazı ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığından sorar. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının talebi hâlinde saha müzayedeye çıkarılmaz. İşletme ruhsatı evvelce müzayedeye çıkarılmış bulunan bir işletme sahasının tamamı veya bir kısmı yine Bakan onayıyla müzayededen kaldırılabilir. İdari yaptırım sonucu iptal edilen işletme ruhsatının sahibi olan petrol hakkı sahibi veya sahipleri aynı işletme ruhsatında tekrar hak sahibi olamazlar.

(5) Müzayede kararı kaldırılmadıkça, müzayedeye çıkarılan bir saha için arama ve işletme ruhsatı verilmez. Bir sahanın müzayedeye çıkarılması, en fazla teklifte bulunana verilmesini veya herhangi bir teklifin kabul edilmesini gerektirmez. Müzayedenin usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

(6) İşletme ruhsatı sahibine talebi hâlinde, ürettiği petrolü nakletmek üzere boru hattı inşaa izni verilebilir.

(7) Üretim sahaları kısmen veya tamamen aynı petrolü arazi içinde bulunan işletmeciler petrol işlemlerini birleştirebilir.

(8) (Ek: 4/6/2016-6719/27 md.) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 2 nci maddesine ait IV. Grup (b) bendinde belirtilen ve yer altı işletmesi gerektiren madenlerdeki metan gazı yeryüzünden veya ocak içerisinde üretilir. Üretilen metan gazı maden işletme ruhsat sınırları içerisinde kalmak kaydıyla, maden sahibine bu Kanun kapsamında işletme ruhsatı verilir. Ancak, işletme ruhsatının verilmesinde anılan madenlerin bünyesindeki metan gazı miktarının ton başına en az beş metreküp olması şartı aranır. Üretilen metan gazı 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında lisanslandırılmak kaydıyla piyasada faaliyete konu edilebilir. Üretilen metan gazından alınacak devlet hissesi 9 uncu maddede belirtilen oranda alınır. Bu oranı, dört katına kadar artırmaya veya yarısına kadar indirmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.³

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Devlet Hissesi ile Yüzey ve Su Hakları

Devlet hissesi

MADDE 9 – (1) Bir arayıcı veya işletmeci ürettiği petrolün sekizde birini Devlet hissesi olarak ödemekle yükümlüdür.

(2) Arama veya işletme ruhsatları ile ilgili olarak yapılan petrol işlemlerinde kullanılan petrolden Devlet hissesi alınmaz.

(3) Petrol sahalarında üretilen karbondioksit gazı, üretim artırma yönteminde kullanılabilir.

(4) Yer altı deposu olarak kullanılacak petrol rezervuarları, fiilen veya hesaben boşaltılmadan ve Genel Müdürlüğün uygun görüşü alınmadan yer altı deposu olarak kullanılamaz. Yer altı depolaması için uygun görülen saha bir işletmecinin uhdesinde ise o işletmeciye öncelik tanınır. Depolama için gerekli olduğu belirlenen sahada üretilmeyecek petrolden Devlet hissesi alınmaz. Bu petrol ancak Genel Müdürlüğün izni alınarak ve Devlet hissesi ödenerek üretilir.

(5) Depolama ve diğer enerji faaliyetleri ile petrol üretim faaliyetlerinin teknik olarak bir arada yapılmasının mümkün olduğu sahalar hem petrol üretim faaliyetine hem de depolama ve diğer enerji faaliyetlerine konu olabilir. Faaliyetlerin bir arada yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda varsa kazanılmış haklar dikkate alınarak öncelik Bakanlık tarafından belirlenir.

(6) Petrol üreticisinin ödeyeceği Devlet hissesi, bir petrol birimi üzerinden üretilen ham petrolde varil başına 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 10 uncu maddesinde düzenlenen yerli ham petrolün piyasa fiyatı, doğal gazda ise dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere yapılan satış fiyatı üzerinden hesaplanır.

(7) Devlet hissesi, üretimin yapıldığı ayı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar Genel Müdürlüğe beyan edilerek tahakkuk ettirilir ve ayın sonuna kadar ilgilinin gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine ödenir. Devlet hissesinin beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi hâlinde, maddi delillere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespit olunan farklar üzerinden Devlet hissesi tarh edilir. Tarh edilen Devlet

³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 201 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

hissesi yüzde 100 fazlasıyla alınır. Ancak, ilgili tarafından eksik beyan edilen Devlet hissesinin beyan edilmesi gereken tarihi takip eden iki ay içinde kendiliğinden beyan edilmesi durumunda Devlet hissesi yüzde 50 fazlasıyla tarh edilir. Süresinde beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen ve Genel Müdürlüğün tespiti ya da ilgilinin kendiliğinden beyanı üzerine artırılarak tarh edilen Devlet hissesi ilgisine tebliğ edilir ve tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde ödenir. Süresinde beyan edilmeyen Devlet hissesine beyan edilmesi gereken son günden tahakkuk ettirildiği tarihe kadar geçen süre için 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı oranında faiz uygulanır. Süresinde ödenmeyen Devlet hissesi Genel Müdürlüğün bildirim üzerine ilgili vergi dairelerince 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir. Devlet hissesine ilişkin beyan, tarh, tahakkuk, ödeme ile tarhiyata dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(8) 8 inci maddenin yedinci fıkrasına göre petrol işlemini birleştiren işletmeciler, tek bir Devlet hissesi ödeyebilirler.

(9) Devlet hissesi, Bakanlığın talebi üzerine aynı olarak da ödenebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Yüzey ve su hakları

MADDE 10 – (1) Petrol hakkı sahibi; arama veya işletme ruhsatında veya civarında petrol işlemi için gerekli arazinin kullanma hakkını, arazi özel mülkiyet konusu ise anlaşma, anlaşmazlık durumunda kamulaştırma yoluyla, arazi Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında ise Maliye Bakanlığından bedeli karşılığında kiralamak, irtifak hakkı tesis etmek veya kullanma izni almak ve ruhsatına kaydedilmek suretiyle elde edebilir. Anlaşmaya dayanan kullanma hakkı üç yıldan fazla sürdüğü takdirde özel mülkiyet konusu arazinin kamulaştırılması, arazi sahibi veya petrol hakkı sahibi tarafından istenebilir.

(2) Kamu yararı niteliğindeki kamulaştırma kararı, talep üzerine Bakanlıkça verilir. İşlemler 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılır. Aynı Kanununun 27 nci maddesi hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılabilir. Kamulaştırılan arazinin mülkiyeti Hazineye, kullanma hakkı kamulaştırma bedelini ödeyen petrol hakkı sahibine ait olur. Bu durumda, Maliye Bakanlığı tarafından petrol hakkı sahibi lehine bedelsiz olarak ve ruhsat süresi kadar irtifak hakkı tesis edilir. Bu madde hükümleri çerçevesinde elde edilen kullanma hakları, arama ve işletme ruhsatının parçası olarak ruhsat süresince devam eder. Arama ve işletme ruhsatı iptal edilirse kamulaştırma bedeli iade edilmez.

(3) Arayıcı veya işletmeci, arama veya işletme ruhsatı içindeki ve civarındaki arazide, üzerindeki kullanma hakkını almak ve diğer kanunların hükümlerine uyma şartları ile sondaj dâhil çeşitli yöntemlerle su aramak ve bulunan suları kullanmak, mevcut suların kendi işlemleri için gerekli miktarını, başkalarının bu su üzerindeki haklarına tecavüz etmeden, kullanmak hakkına sahiptir.

(4) Faaliyet sahibi petrol arama ve çıkarma faaliyetleri sırasında yüzey, yer altı, kıyı ve deniz sularının miktar ve kalite olarak korunması için her türlü etüt, inceleme, araştırma projesini yapmak, gerekli tedbirleri almak ve uygulamakla mükelleftir.

(5) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman sayılan yerlerdeki ruhsat ve izin alanlarında, ilgili mevzuata göre izin almak ve bedelleri ödenmek suretiyle petrol arama ve işletme faaliyetleri yapılabilir.

(6) Arayıcı veya işletmecinin petrol hakkı sahibi olduğu arama veya işletme ruhsatının bir başka arama veya işletme ruhsatı ile komşu olduğu durumlarda, kendi ruhsatı ile komşu ruhsat arasındaki sınır çizgisine hangi mesafeden itibaren petrol işlemi yapabileceğine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Terk, Sahaya İlave, Tesislerin Kaldırılması ve Devredilmesi

Terk, sahaya ilave, tesislerin kaldırılması ve devredilmesi

MADDE 11 – (1) Petrol hakkı sahibi, araştırma izni ve arama ruhsatını en az bir ay önceden, işletme ruhsatını ise en az üç ay önceden Genel Müdürlüğe başvurarak ve varsa saha ile ilgili kamu kurum veya kuruluşunu haberdar ederek kısmen veya tamamen terk edebilir. Arama veya işletme ruhsatından doğan haklar, terk edilen kısım için başvuru tarihinde sona erer. Ancak ruhsatın tamamı için taahhüt ettiği iş ve mali yatırım programı terk edilmeyen kısımda aynen uygulanır. Petrol hakkı sahibinin, bu tarihe kadar olan yükümlülükleri yerine getirilmişse, sorumlulukları sona erer.

(2) Genel Müdürlük, başvuru hâlinde bu Kanun çerçevesinde arama ve işletme ruhsatlarına ilaveler yapabilir. Bu durumda, mevcut programa ilave olarak yeni bir iş programı istenir.

(3) Arama ruhsatlarının ve ekonomik olarak üretimi sona eren işletme ruhsatlarının kullanma hakkının sona ermesinden itibaren altı ay içinde petrol hakkı sahibi tarafından araziden kaldırılmayan herhangi bir taşınır veya taşınmazın mülkiyeti, arazi sahibine intikal eder. Arazi sahibinin arazi üzerindeki herhangi bir malın devrini kabul etmemesi hâlinde 22 nci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarındaki hükümler uygulanır.

(4) Üretimi devam eden ancak kullanma hakkı sona eren işletme ruhsatının yeni işletmeciye devri hâlinde, arazide bulunan yüzey tesislerinin devri hususu, kullanma hakkının sona ermesinden üç ay önce devreden ve devralan arasında yapılan anlaşmayla belirlenir. Anlaşma sağlanamaması durumunda ruhsatta bulunan kullanılabilir tüm yer altı ve yer üstü tesisleri, ruhsat süresinin bitiş tarihinden itibaren hiçbir yükümlülük getirmemek kaydıyla Bakanlığa bedelsiz olarak devredilir. Devre ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Vergilendirme, İthalat ve İhracat ile Transferler

Vergilendirme

MADDE 12 – (1) Petrol hakkı sahiplerinin, safi kazançları üzerinden ödemekle yükümlü buldukları vergiler ve hissedarları adına yapmaları gereken gelir vergileri kesintisi toplamı yüzde 55 oranını geçemez.

(2) Dar mükellefiyet esasında vergilendirilen kurumlara, bu Kanun hükümleri uyarınca petrol arama faaliyetleri için yapılan serbest meslek kazancı ödemelerinden 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca yüzde 5'i oranında tevkifat yapılır.

(3) Bu Kanunda yazılı petrol işlemleri ile birlikte genel hükümlere bağlı diğer faaliyetlerde bulunan petrol hakkı sahiplerinin petrol işlemlerine ait faaliyetleri, diğer faaliyetlerinden ayrı olarak muhasebe kayıtlarında izlenir ve vergilendirilir. Esas faaliyetleri bu Kanuna göre petrol işlemi olan iki veya daha fazla petrol hakkı sahibi, aralarında bir ortaklık oluşturmuş olsa bile ayrı ayrı vergiye tabi olurlar.

(4) 5520 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan parantez içi hüküm, petrol işleminden elde edilen gelir ve kazançlara uygulanmaz.

(5) Devlet hissesi hariç olmak üzere, petrol hakkı sahibinin petrol işlemi için yapmış olduğu yatırımlara tekabül eden sermayesi karşılığında üretimden elde edeceği gelirler, dar mükellefiyet esasında vergilendirilen yabancı kurumlar için sermayenin cari kur üzerinden geri alınmasına kadar, tam mükellefiyet esasında vergilendirilen yerli kurumlar için ise yapılan yatırım maliyeti itfa yoluyla gidere dönüştürülene kadar 213 sayılı Kanun hükümlerine göre itfa payı olarak addolunurlar. Petrol hakkı sahiplerinin bu Kanunla mülga 7/3/1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanununa göre geçmiş yıllarda yabancı para cinsinden ithal etmiş olduğu fakat halen transferi gerçekleşmemiş sermayesinden arta kalan miktarlar için de bu kural uygulanır.

(6) Bakanlıkça onaylanan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve ülke ekonomisi yönünden verimli olmayan kuyuların açılma ve terk giderlerinin aktifleştirilmesi ihtiyaridir. Bu kapsamda petrol hakkı sahibi tarafından yapılan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve üretim bakımından ekonomik olmayan kuyuların açılma ve terk giderleri dışındaki ekonomik değerin maliyeti ile bu ekonomik değerin elde edilmesi ve üzerindeki tesisatın kurulmasına ait masraflar petrol hakkı sahibinin tercihi doğrultusunda gider yazılarak veya aktifleştirilerek amortisman yolu ile itfa olunur. Sermaye hesabına alınarak aktifleştirilen bu giderler için uygulanacak amortisman oranları 213 sayılı Kanunun 316 ncı maddesi hükmüne kıyasla her petrollü arazi için ayrı ayrı olmak üzere, rezerv durumu da dikkate alınarak Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir. Ancak, petrollü arazinin, petrol üretiminden başka bir amaca tahsis edilmiş bulunan kısmının maliyet ve kıymeti ile petrol işleminin sona erdiği tarihte bu petrollü arazinin petrol hakkı sahibi bakımından haiz olduğu bakiye değer amortisman oranından indirilir.

İthalat ve ihracat

MADDE 13 – (1) Petrol hakkı sahibinin bizzat veya bir temsilci veya Genel Müdürlükçe kabul edilmiş bir müteahhidi vasıtasıyla kendi adına, Türkiye'deki petrol işlemi için idari faaliyetleri ile bina tesislerinin ve teçhizatlarının inşası, kurulması ve işletmesine ait malzemeler hariç, petrol işlemlerinde kullanılacak ve Genel Müdürlükçe onaylanan malzemeyi, ekipmanı, akaryakıtı, kara, deniz ve hava nakil vasıtalarını ithal etmesi ya da yurt içinden teslim

alması gümrük vergisinden, yapılan işlemler harçlardan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. Ancak, Cumhurbaşkanı, ithal edilen malzemelerle kıyası kabil nitelikte ve miktarda Türkiye’de üretimi bulunan maddelerin isimlerini içeren bir liste oluşturarak, bu listede gümrük vergisinden istisna tutularak ithal edilmekte olan maddelerden hangilerinin gümrük vergisine ve diğer ithal vergisi ve resimlerine tabi tutulacağını tayin ve tespit edebilir. Listeler, Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer. Ancak, listenin yayımlandığı tarihten önce Genel Müdürlüğe verilmiş dilekçeler ile ithali istenilen maddeler, listenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ithal edildikleri takdirde, istisnadan faydalanırlar. Bu kapsamda edinilen sondaj kuleleri ve ekipmanları, petrol hakkı sahibinin müracaatı ve Bakanlığın izni ile bu Kanun kapsamı dışında kalan jeotermal faaliyetlerinde kullanılabilir.⁴

(2) Petrol hakkı sahiplerinin petrol işlemlerinde kullanmak üzere Genel Müdürlükçe ithalatı uygun bulunan malzemeleri ile ilgili olarak Türk Standardları Enstitüsünün uygunluk değerlendirmesi aranmaz.

(3) Yukarıdaki istisnalara konu malzemenin petrol hakkı sahibinden petrol işleminde kullanılmak üzere başka bir petrol hakkı sahibine Genel Müdürlüğün izni ile devri hâlinde istisna devam eder. Söz konusu malzemeler petrol işlemleri sayılmayan bir faaliyet yolu ile Türkiye dâhilinde kullanılmak veya satılmak üzere devredildiği takdirde, devir tarihinde yürürlükte bulunan ithalde ve dâhilde alınan vergi, resim ve harçların tümüne tabi tutulur. Ekonomik ömrü bir yıldan az olan sarf malzemeleri hariç olmak üzere, diğer malzemelerin devri, devir ve ihraç sırasındaki kıymet tespit kararındaki kıymeti üzerinden yapılır.

(4) Gümrük ve diğer ithal vergi ve resimlerinden istisna olarak ithal edilmiş olan malzeme, Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren on yılını doldurduğunda, ithal eden veya devralan petrol hakkı sahibi söz konusu malzeme üzerinde gümrük ve diğer ithal vergi ve resimlerinden istisna olarak her türlü tasarruf hakkına sahiptir.

(5) Petrol işlemleri için ithal edilen malzeme Genel Müdürlüğün izni ile ihraç edilebilir.

Transferler

MADDE 14 – (1) Petrol işlemlerinde kullanılmak üzere ithal edilmiş malzeme, nakdî fonlar ve diğer ekonomik kıymetlerin tescil işlemleri Genel Müdürlükçe yapılır. Petrol hakkı sahibi, Genel Müdürlüğe başvurarak, ödenmesi gereken fakat henüz ödenmemiş bulunan her türlü vergi, resim, harç ve Devlet hissesinin ödenmesi için gereken tutarı hariç, nakdî fonlarla buna ilişkin haklarını ve sermaye mevcutları esasına dâhil diğer iktisadi kıymetleri nakden veya aynen, vergiden muaf olarak harice transfer edebilir.

(2) Petrol hakkı sahibi; sermayesine mahsuben her zaman transfer talebinde bulunabilir; sermayesinin transferi tamamlandıktan sonra, transfer edilebilecek net kıymetlerini ise cari yıl içinde üçer aylık dönemler sonunda transfer edebilir; mahsup işlemleri için kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesini takiben transfer beyannamesini verir.

⁴ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 201 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Petrol hakkı sahibi, ihraç ettiği petrolden sağladığı dövizi yurt dışında muhafaza edebilir. Bu döviz tutarı, Türkiye'ye ithal edilmiş sermaye ile bunu aşan net kıymetlerin transferinden mahsup edilir.

(4) Petrol hakkı sahibinin petrol işlemleri haricinde elde ettiği gelirlerin sermayesine dâhil edilmesi, transfer talebi ve bu kapsamda yurt dışına çıkaracağı dövizin tahsisine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yabancı Personel Çalıştırılması, Mücbir Sebepler ve Diğer Kurumlardan Alınacak İzinler

Yabancı personel çalıştırılması

MADDE 15 – (1) Petrol hakkı sahibi, petrol işlemleri için gereken yabancı personeli, Bakanlığın uygun görüşüne istinaden İçişleri Bakanlığınca düzenlenecek çalışma amaçlı ikamet tezkeresi ile özel kanunlarda belirlenen hükümler saklı kalmak ve yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri kaydıyla, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine bağlı olmaksızın en fazla altı ay süre ile çalıştırabilir. Çalışma süresinin altı aydan fazla olması hâlinde 4817 sayılı Kanun hükümlerine göre izin alınır.

Mücbir sebepler

MADDE 16 – (Deđişik: 21/3/2018-7103/86 md.)

(1) Mücbir sebep olarak kabul edilebilecek haller aşağıda belirtilmiştir.

a) Doğal afetler,

b) Savaş hali,

c) Kısmi veya genel seferberlik hali,

ç) Genel salgın hastalık,

d) Faaliyet ve yükümlülüklerin yerine getirilmesini engelleyen ve yükümlünün kendisi dışındaki nedenlerden kaynaklanan diğer benzeri haller.

(2) Mücbir sebep halleri, petrol işlemine etkileri oranında petrol hakkı sahibinin hak ve yükümlülüklerini eşit sürede erteler.

Diğer kurumlardan alınacak izinler

MADDE 17 – (1) Genel Müdürlüğe yapılan bir başvuru, diğer bir kamu kurum ve kuruluşunun yetki alanına giren bir hususu içeriyor ise başvuru hakkında karar alınmadan önce ilgili kamu kurum ve kuruluşunun izni alınır. İlgili kamu kurum ve kuruluşları, bu talepleri öncelikle ve ivedilikle inceleyerek otuz gün içinde sonuçlandırır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Tebliğat, Kayıtlar, Raporlar, Bildirimler, İzleme ve Denetim, İtiraz ve Dava Açma

Tebliğat

MADDE 18 – (1) Bu Kanuna göre hak talep eden kişiler, Türkiye’de adres göstermeye mecburdur. Adres göstermeyenlere araştırma izni, arama ve işletme ruhsatı verilmez.

(2) Araştırmacı, arayıcı, işletmeci; araştırma izni, arama ve işletme ruhsatını elde ettiği tarihten itibaren otuz gün içinde Türkiye’de yerleşik bir temsilci veya müşterek temsilciyi ve bunların yerleşim yerlerini, temsilci ve yerleşim yeri değişikliklerini otuz gün içinde Genel Müdürlüğe bildirmeye mecburdur. Bu hususlar petrol siciline kaydedilerek tescil edilir. Petrol siciline tescil edilmiş adreste yerleşik temsilciye ve/veya müşterek temsilciye yapılan tebliğat petrol hakkı sahibine yapılmış sayılır. Tebliğatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanununa göre yapılır.

Kayıtlar, raporlar, bildirimler, izleme ve denetim

MADDE 19 – (1) Petrol hakkı sahibi, petrol işlemi ile ilgili her türlü kayıt, hesap, bilgi, belge ve numuneleri yönetmelikle belirlenen süre, şekil ve nitelikte Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür.

(2) Bakanlık, petrol işlemini kendi personeli eliyle veya gerektiğinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personeli eliyle denetime tabi tutar. Petrol hakkı sahibi, bu fıkra gereğince yetkilerini kullandıkları sırada görevlilere yardım etmekle yükümlüdür. Bu konu ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(3) Arayıcı, tespit ettiği bir petrol bulgusundan ve keşiften Genel Müdürlüğü haberdar etmeye mecburdur. İhbarın zamanı ve şekli yönetmelikle düzenlenir.

(4) Arama ruhsatı sahasında açılan sondaj kuyularına ilişkin bilgi ve veriler ile jeofizik, detay jeolojik ve laboratuvar bilgi ve verileri ruhsat süresinin sonunda, işletme ruhsatı sahasında açılan sondaj kuyularına ilişkin bilgi ve veriler ruhsatın yürürlük tarihinden itibaren beşinci yılın sonunda, araştırma izni kapsamında elde edilen bilgiler ise sekizinci yılın sonunda açık hale gelir. 213 sayılı Kanundaki özel hükümler saklıdır. Genel mahiyetteki teknik, mali ve jeolojik bilgiler, kuyu yerleri, sondaj kesitleri, muhafaza boruları kayıtları ve genel üretim ve satış rakamları sır sayılmaz.

(5) Dördüncü fıkraya göre açık hâle gelen petrol işlemlerine ilişkin bilgi ve verilerin yurt içi ve yurt dışında pazarlanması ve satışı işlemi Genel Müdürlükçe gerçekleştirilir. Buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Genel Müdürlük, petrol işleminden elde edilen verilerin muhafaza edilmesine, ilgililere sunulmasına, tanıtım ve pazarlanmasına ilişkin konularda ihtiyaç duyduğu hizmet alımını yapar. Bu amaçla petrol verilerinin pazarlanmasından elde edilecek gelirler, genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Bakanlık merkez muhasebe birimi hesabına yatırılır.

İtiraz ve dava açma

MADDE 20 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınmış veya alınacak olan tüm haklarda başvuru veya hak sahipleri arasında çıkacak ihtilaflara ilişkin itirazlar Bakanlık tarafından sonuçlandırılır.

(2) Bakanlık tarafından alınan başvuru, araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatından doğan haklara tesir eden kararlara karşı açılacak davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Tescil ve İlan

Tescil ve ilan

MADDE 21 – (1) Genel Müdürlük petrol sicili tutar. Petrol siciline yönetmelik hükümleri çerçevesinde aşağıdaki hususlar kaydedilir:

a) Araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı almak için bu Kanuna uygun olarak yapılan tüm başvurular

b) Araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı verilmesi ve bunlardaki değişiklikler, bunların ve araştırma izinlerinin her ne şekilde olursa olsun sona erişleri

c) Arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve bunlardan doğan petrol hakları üzerinde tesis edilecek haklar ve arama ruhsatı veya işletme ruhsatında müştereken petrol hakkı sahibi olan şirketlerin aralarında yapacakları ve Genel Müdürlük tarafından da onaylanan bir anlaşmaya göre tayin edilen operatör

ç) Arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve bunlardan doğan petrol haklarının veya bunlar üzerindeki hakların devri ve bütün bunlar üzerine konulacak şartlar ve kısıtlar

d) Yönetmelikle petrol siciline kaydedileceği gösterilen diğer hususlar

(2) Birinci fıkranın (c) ve (ç) bentlerindeki hususların kabul ve tescil talepleri, Genel Müdürlük tarafından öncelikle değerlendirilir ve başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde karara bağlanır. Petrol siciline kaydedilmesi gereken hususlar hakkında diğer kanunların sicile ve tescile ait hükümleri uygulanmaz. Petrol hakkı sahibi olmak için yapılacak başvuruların usulü, başvuruya eklenecek belgelerin nitelik ve kapsamı, petrol sicilinin ne şekilde tutulacağı, tadil ve terkin edileceği gibi hususlar yönetmelikle düzenlenir. Yönetmeliğe uygun olmayan başvuru, rapor ve belgeler sahibine herhangi bir hak sağlamaz.

(3) Bölgelerin tayin ve tadilleri, açık sahaların tespit, tadil ve kapanmaları, araştırma izni kararları hariç başvurular hakkında verilen kararlar, bir arama veya işletme ruhsatının verildiği, tadil veya devri, sona erdiği, arama ve işletme ruhsatları üzerinde tesis olunan diğer haklar ve kısıtlar ile mevzuata göre ilanı gereken diğer hususlar Genel Müdürlük tarafından Resmî Gazete’de ilan edilir. Resmî Gazete’de ilan tebligat mahiyetindedir; ancak bu Kanunun veya yönetmeliğin özel tebligatı gerektiren hükümleri saklıdır. Petrol hakkı ile ilgili kesinleşen kararların on beş gün içinde Resmî Gazete’de ilan edilmesi zorunludur.

(4) Resmî Gazete’de ilan edilen herhangi bir hususun yayım tarihi, bu ilanda aksine hüküm bulunmadıkça, yürürlük tarihi olarak kabul edilir. Kendilerine özel tebligat yapılmamış kişiler için arama veya işletme ruhsatlarının başlangıç, uzatma, tadil, devir ve sona erme tarihleri de bu husustaki kararların yayım tarihleridir.

(5) Arama ve işletme ruhsatları ve bunlardan doğan petrol hakları ve bu petrol haklarının arama veya işletme ruhsatının herhangi bir parçasına karşılık gelenleri, petrol siciline kaydedilmekle birlikte, taşınmazlar üzerinde yapılabilecek satış, rehin ve benzeri sözleşmelere, bu Kanunda öngörülen şartlar çerçevesinde konu olabilir.

(6) Petrol hakkının kullanılmasını gerektiren ve bu Kanun çerçevesinde tescil edilmiş bulunan bir hakkın sahibi, kendi hakkı oranında petrol hakkı sahibinin hak ve yükümlülükleriyle sorumlu olur. Arama veya işletme ruhsatı veya bunlardan doğan petrol haklarından herhangi birinin hissedarları, hisseleri oranında bu Kanunun verdiği hak ve yükümlülüklerle sahip olur.

(7) Haciz ve ihtiyati tedbirler hariç olmak üzere birinci fıkranın (c) ve (ç) bentlerindeki haklar ve şartlar, Genel Müdürlükçe kabul edilip petrol siciline kaydedilmedikçe Genel Müdürlüğe ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez.

(8) Beşinci ve altıncı fıkralardaki hükümlerin uygulanacağı petrol hakları ve altıncı fıkarda belirtilen hak sahiplerinin, hissedarları veya temsilcilerinden birinin sorumluluklarını yerine getirmemesinin diğer hak sahipleri ve hissedarlar hakkında oluşturacağı sonuçlara ait hükümler yönetmelikle düzenlenir.

(9) Genel Müdürlükçe tescil edilmiş bir petrol hakkı sahibinin sermayesinde kontrolün değişimine yol açabilecek her türlü hisse devir işlemleri Bakanlığın ön iznine tabidir. Buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ONUNCU BÖLÜM

Yasaklar, Özel Hükümler, İdari Para Cezaları ve İdari Tedbirler

Yasaklar ve özel hükümler

MADDE 22 – (1) Bu Kanuna göre araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı alınmadan hiçbir petrol işlemi yapılamaz.

(2) Başka bir kanuna göre alınmış herhangi bir hak, bu hakkın sahibine bir petrol işlemi yapma hakkını vermez.

(3) Petrol işlemi sona ermiş bulunan petrol hakkı sahibi, araziye eski hâline getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(4) Petrol hakkı sahibi, üzerinde işlem yaptığı arazinin maliki veya zilyedi bulunan kişiye, araziye, o yerdeki tesislere verdiği zararı ve bu kişinin mahrum kaldığı ürün bedelini veya işletme kazancını ödemekle mükelleftir.

(5) Bu Kanundaki esaslara uygun olmak şartıyla, sermaye şirketlerine veya yabancı devletler mevzuatına göre sermaye şirketi niteliğinde bulunan özel hukuk tüzel kişilerine araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı verilir.

(6) Bu Kanuna göre verilmiş bir hak, başka bir kanuna göre girilmesi veya bulunulması yasak olan bir yere girme veya o yerde bulunma hakkını vermez.

(7) Petrol hakkı sahibi, petrol işlemi esnasında doğrudan veya dolaylı olarak tehlikeli fiil oluşturamaz, oluşmasına izin veremez. Petrol hakkı sahibi ruhsatı dâhilinde yöre halkının yaşamını zora sokmayacak, doğaya ve çevreye zarar vermeyecek ve bunları tehlikeye atmayacak şekilde petrol işlemi için gerekli tesis ve ekipmanı kurar.

(8) Petrol hakkı alınmasından önce, petrol işlemleri esnasında doğabilecek zarar ve ziyanı karşılamak üzere teminat verilmesi zorunludur. Teminat miktarları hektar başına; araştırma izinleri için araştırma izin harcının on binde 5'i, arama ruhsatları için arama ruhsat harcının binde 1'i, işletme ruhsatları için işletme ruhsat harcının binde 5'idir. Bu oranı yüzde 50 oranında artırmaya veya eksiltmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Petrol hakkı sahibi teminatını, yeni belirlenen tutarlara iki ay içinde tamamlar.⁵

(9) Bir petrol işlemi tehdit eden şartlar oluştuğunda petrol hakkı sahibi, Genel Müdürlüğü ve etkilenebilecek diğer petrol hakkı sahiplerini derhâl haberdar eder ve tehdidin mahiyeti ile bunu önlemek üzere alınmakta olan tedbirleri bildirir. Genel Müdürlük, alınmış ve alınacak olan tedbirleri yetersiz gördüğü takdirde, petrol hakkı sahibinden ilave tedbirler almasını isteyebilir.

(10) Petrol hakkı sahibi olacak özel hukuk tüzel kişileri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir. Türkiye'de petrol hakkı sahibi olacak ve yabancı devletler mevzuatına göre sermaye şirketi niteliğinde bulunan özel hukuk tüzel kişileri, Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki mevzuata göre Türkiye'deki faaliyetleri bakımından Türkiye'de yerleşik sayılırlar.

(11) Hudutlarda, askeri yasak bölgelerde, tarihi yerlerde ve yerleşim yerlerine hangi mesafede petrol işlemi yapılabileceği hususu yönetmelikle belirlenir.

(12) Petrol hakkı sahipleri, 1 Ocak 1980 tarihinden sonra keşfettikleri petrol sahalarında ürettikleri ham petrol ve doğal gazın tamamı üzerinden, kara sahalarında yüzde 35'ini ve deniz sahalarında yüzde 45'ini ham veya mahsul olarak ihraç etmek hakkına sahiptirler; geri kalan kısım ile 1 Ocak 1980 tarihinden önce bulunmuş sahalardan üretilen ham petrol ve doğal gazın tamamı ve bunlardan elde edilen petrol mahsulleri memleket ihtiyacına ayrılır. **(İptal son cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 3/7/2014 tarihli ve E.: 2013/96, K.: 2014/118 sayılı Kararı ile.) (...)**

İdari para cezaları

MADDE 23 – (1) Bu Kanuna göre yasaklanan fiiller, daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, bu madde hükümlerine göre idari para cezası ile cezalandırılır. Bu Kanuna göre idari para cezalarının veya idari yaptırımların uygulanması, bu Kanunun diğer hükümlerinin uygulanmasına engel oluşturmaz. Bu Kanuna göre verilen ceza ve alınacak tedbirler, diğer kanunlar gereği yapılacak işlemleri engellemez.

⁵ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 201 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu Kanuna göre;

a) Tehlikeli fiil nedeniyle önemli ve tamiri mümkün olmayan bir hasar veya zarar verenler beş yüz bin Türk Lirası,

b) Petrol işlemi esnasında tehlikeli fiil yapanlar üç yüz elli bin Türk Lirası, verilen süre içinde önlem almayanlar geçen her bir gün için elli bin Türk Lirası,

c) Arama ruhsatı veya işletme ruhsatı almaksızın petrol işlemi yapanlar iki yüz elli bin Türk Lirası,

ç) Araştırma izni ve arama ruhsatı almadan araştırma yapanlar yüz bin Türk Lirası,

d) Verilen bir hakkın kullanılmasını veya kanunu uygulamakla görevli olanların görevlerini yapmasını engelleyenler elli bin Türk Lirası,

e) Yapılan başvurularda gerçek dışı beyanda bulunanlar elli bin Türk Lirası,

f) Verilmesi gereken bilgi ve belgeleri bir takvim yılı içinde iki defa zamanında göndermeyenler veya eksik gönderenler on bin Türk Lirası, bu durumun bir takvim yılı içinde ikiden fazla tekrarı hâlinde ise her tekrar için on bin Türk Lirası,

idari para cezası ile cezalandırılırlar.

(3) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

(4) Genel Müdürlük tarafından verilen idari para cezalarına karşı otuz gün içinde idare mahkemelerinde dava açılabilir.

İdari tedbirler

MADDE 24 – (1) Arama ve işletme ruhsatı almadan petrol işlemi yapılması sonucunda elde edilen gelire ve petrole el konularak mülkiyeti 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile 5015 sayılı Kanun hükümlerine göre kamuya geçirilir.

(2) Genel Müdürlük, petrol işleminde veya bu işlem ile ilgili olarak tehlikeli fiil yapıldığını belirler ise petrolün satışı ve tehlikeli fiilin önlenmesi için yapılacak çalışmalar hariç, petrol işlemi durdurulur. Tehlikeli fiilin önlenmesi için Genel Müdürlüğün vereceği süre içinde, tehlikeli fiil önlenmez ise Genel Müdürlük masrafı petrol hakkı sahibine ait olmak üzere, tehlikeli fiili önleyici tedbirleri alır, hasarı tamir ve tazmin ettirir. Bu amaçla öncelikle 22 nci maddenin sekizinci fıkrasında yer alan teminat kullanılır. Teminatın kullanılan kısmı iki ay içinde petrol hakkı sahibine tamamlattırılır. Teminat miktarı iki ay içinde tamamlanmadığı takdirde, her geçen ay için eksik bedel üzerinden yüzde 10 oranında artırım yapılarak tamamlattırılır. Bir yılın sonunda teminatın tamamlanmaması hâlinde petrol hakkı sahibinin araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatı iptal edilir.

(3) Petrol hakkı sahibi bu Kanuna, yönetmeliklere, araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatında yazılı şartlardan herhangi birine uymadığı takdirde kendisine şartlara uyması ihtar edilir. İhtara uymaması durumunda doksan gün sonunda petrol hakkının iptal edileceği bildirilir. Doksan günlük sürenin bitiminde petrol hakkı sahibinin şartlara uyabilmesi için ek süreye ihtiyaç olduğu Genel Müdürlükçe tespit edilir ise altmış günü geçmemek üzere ek süre verilir. Bu süre sonunda şartlara uymazsa sahip olduğu izin veya ruhsatı iptal edilir.

(4) 9 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen Devlet hissesinin bir yıl içinde üst üste iki, toplamda üç defa ilgili vergi dairesine ödenmediğinin tespiti hâlinde arama veya işletme ruhsatı iptal edilir.

(5) Aşağıda belirtilen durumlarda;

a) Arama veya işletme ruhsatı sahibi, üzerinde işlem yaptığı arazinin maliki veya zilyedi bulunan şahsa, araziye verdiği zararı ve bu şahsın yoksun kaldığı ürün bedelini veya işletme kazancını ödemezse,

b) Araştırma izni, arama ruhsatı ve işletme ruhsatı sahibi, bu Kanuna veya başka bir kanuna göre girilmesi veya bulunulması yasak bir yere girerse,

c) Bir petrol işlemini tehdit eden şartlar oluştuğunda petrol hakkı sahibi, Genel Müdürlüğü ve etkilenebilecek diğer petrol hakkı sahiplerini derhâl haberdar etmez ve tehdidin mahiyeti ile bunu önlemek üzere alınmakta olan tedbirleri bildirmezse,

fiilin niteliğine göre; doksan gün süre verilerek petrol işlemlerinin geçici bir süre için durdurulabileceği veya doğrudan izin ve ruhsatının iptal edileceği petrol hakkı sahibine bildirilir. Bu ihbara rağmen doksan günlük sürenin bitiminde petrol hakkı sahibi gereğini yapmazsa, Genel Müdürlük petrol işlemini doksan günden az yüz seksen günden çok olmamak üzere geçici olarak durdurabileceği gibi petrol hakkını doğrudan doğruya iptal edebilir.

(6) Bu Kanunda belirtilen mücbir sebepler dışında, 7 nci maddenin dördüncü fıkrası gereğince verilen teminattan, taahhüt edilen iş programının yıllık gerçekleştirilmeyen miktarına karşılık gelen yatırım tutarının toplam yatırım tutarı oranındaki kısmı irat kaydedilir. Taahhüt edilen iş programının iki yıl üst üste hiç gerçekleştirilmemesi durumunda verilen teminat irat kaydedilir ve ruhsat iptal edilir.

(7) Mücbir sebepler dışında, bir işletme ruhsatında bir yıl içinde hiç üretime başlanılmaması veya başlamış bir üretimin durması hâlinde Genel Müdürlükçe yüz seksen gün içinde programına uygun olarak üretime başlanması istenir. Bu süre sonunda Genel Müdürlükçe kabul edilebilecek bir gerekçe sunulmaması hâlinde işletmeciyeye yüz seksen gün süre verilir. Bu süre sonunda üretime başlanmazsa ruhsat iptal edilir.

(8) Araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatı iptal kararları, Bakan tarafından verilir. İptal tarihinde petrol hakkı sahibinin iptale konu olan izin veya ruhsattaki hakları sona erer.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Yönetmelik

MADDE 25 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenir.

Teşvikler

MADDE 26 – (1) Petrol hakkı sahipleri tarafından gerçekleştirilecek yatırımlara verilecek teşvikler Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.⁶

⁶ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 201 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 27 – (1) 19/4/1926 tarihli ve 815 sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, petrol hakkı sahibi yabancılar da Türk kara suları dâhilinde petrol arama ve üretim faaliyetlerini icra edebilirler.”

b) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına “ecnebi tahlisiye gemilerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve petrol arama ve üretim faaliyetlerinde kullanılan deniz vasıtalarının” ibaresi eklenmiştir.

(2) 7/3/1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer mevzuatta 6326 sayılı Kanuna yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı Tablonun “IV-Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar” başlıklı bölümüne aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“42. Türk Petrol Kanunu kapsamında petrol hakkı sahiplerinin petrol arama ve üretim faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen sözleşmeler.”

(4) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinin dördüncü paragrafından sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Doğal gaz üretimi yapan petrol hakkı sahibi yerli ve yabancı şirketler ile yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubelerine, ürettikleri doğal gazı; toptan satış şirketlerine, ihracatçı şirketlere, dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere pazarlamak ve ihraç etmek üzere, depolama koşulu aranmaksızın, toptan satış lisansı verilir.”

(5) 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“c) (II) sayılı listedeki 8701.20, 87.04, 87.05 ve 87.09 G.T.İ.P. numaralarında yer alan malların, münhasıran petrol arama faaliyetinde kullanılmak üzere ilk iktisabı,”

ON İKİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Kazanılmış haklar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış arama ve işletme ruhsatlarına ilişkin hak ve yükümlülükler ruhsat süresi sonuna kadar, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının sahip olduğu mevcut işletme ruhsatlarındaki hak ve yükümlülükler ise üretim sonuna kadar devam eder.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde talepte bulunulması hâlinde, mevcut arama ruhsatlarının sınırlarının intibakı bu Kanun hükümlerine tabi olarak yapılır ve hak sahibine yeni bir arama ruhsatı verilir. Bunlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(3) Petrol hakkı sahiplerinin kendi petrolünü taşımak üzere bu Kanunla mülga 6326 sayılı Kanun kapsamında almış olduğu boru hattı belgeleri işletme ruhsatlarının eki hâline getirilir.

(4) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl süre ile arama ruhsatı başvurusu alınmaz.

Sonuçlandırılmayan işlemler

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlamış olan ve bu Kanunla mülga 6326 sayılı Kanun kapsamında alınan bir belge ile ilgili olarak başlatılmış veya yapımı devam eden projeler tamamlanıncaya kadar ithalat, ihracat ve kamulaştırma haklarının yürürlüğü devam eder.

Düzenleyici işlemler

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Kanunun 25 inci maddesinde belirtilen yönetmelikler altı ay içinde yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Eğitim mükellefiyeti

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Genel Müdürlükçe tespit edilmiş eğitim mükellefiyetleri, işletmeciler tarafından bu Kanunla mülga 6326 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre beş yıl içinde yerine getirilir. Bu süreyi uzatmaya Bakanlık yetkilidir.

Yürürlük

MADDE 28 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 29 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**6491 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ
TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6491 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Anayasa Mahkemesinin 3/7/2014 tarihli ve E.: 2013/96, K.: 2014/118 sayılı Kararı	22	21/5/2015
6719	8	17/6/2016
7103	16	27/3/2018
KHK/700	4, 8, 13, 22, 26	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7346	7	25/12/2021